

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

(Կալանավորված անձանց և դատապարտյալների իրավունքների տարբերության վերաբերյալ)

N	ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ	ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁ	ԴԱՏԱՊԱՐՏՅԱԼ
1.	Կարճատև տեսակցություն	<p>1. Մերձավոր ազգականների և այլ անձանց հետ առնվազն երկու տեսակցություն՝ մինչև երեք ժամ տևողությամբ, եթե չկա վարույթն իրականացնող մարմնի տեսակցության արգելքի մասին որոշում:</p> <p>2. Պաշտպանի հետ՝ առանց տեսակցությունների թվի և տևողության սահմանափակման, անկախ աշխատանքային օրերից կամ ժամերից:</p>	<p>1. Մերձավոր ազգականների կամ այլ անձանց հետ կարճատև տեսակցություն տրամադրվում է ամսվա ընթացքում առնվազն մեկ անգամ՝ մինչև չորս ժամ տևողությամբ:</p> <p>2. Առանձնապես ծանր հանցագործության համար որոշակի ժամկետով ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման դատապարտված անձանց տրամադրվում է տարվա ընթացքում առնվազն վեց անգամ:</p>
2.	Երկարատև տեսակցություն	Չի տրամադրվում	<p>1. Երկարատև տեսակցություն տրամադրվում է երկու ամսվա ընթացքում առնվազն մեկ անգամ՝ մինչև երեք օր տևողությամբ:</p> <p>2. Առանձնապես ծանր հանցագործության համար որոշակի ժամկետով ազատազրկման կամ ցմահ ազատազրկման դատապարտված անձանց տրամադրվում է տարվա ընթացքում առնվազն երկու երկարատև տեսակցություն:</p> <p>3. Դատապարտյալի խնդրանքով երկարատև տեսակցությունը, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի կարող է փոխարինվել կարճատև</p>

			տեսակցությամբ:
3.	Հանձնուք, ծանրոց և դրամական փոխանցումներ ստանալու և ուղարկելու իրավունք	Կարող է ստանալ ամսվա ընթացքում մինչև յոթանասուն կիլոգրամ: Կալանավորված անձիք իրենց միջոցներից կարող են դրամական փոխանցումներ կատարել ազգականների և այլ անձանց դրամական հաշվին:	Ստանալ և իր հաշվին ուղարկել ծանրոցներ, հանձնուքներ կամ փաթեթներ, առանց սահմանափակման կատարել և ստանալ դրամական փոխանցումներ:
4.	Ուղղիչ հիմնարկի սահմաններից դուրս աշխատանքում ներգրավվելը	Չի կարող ներգրավվել	1. Ուղղիչ հիմնարկի սահմաններից դուրս աշխատանքներում կարող է ներգրավվել միայն առանց պահախմբի կամ ուղեկցորդման ուղղիչ հիմնարկի սահմաններից դուրս տեղաշարժվելու թույլտվություն ստացած դատապարտյալը:
5.	Չվարձատրվող աշխատանքներում ներգրավվելը	Արգելվում է կալանավորված անձանց ներգրավել չվարձատրվող աշխատանքների, բացառությամբ սանիտարահիգիենիկ աշխատանքների:	Դատապարտյալը չվարձատրվող աշխատանքներում ներգրավվում է ոչ հանգստյան ժամերին՝ օրական երկու ժամից ոչ ավելի ժամանակով:
6.	Ինքնագործ միավորումների կազմավորում և գործունեություն	Չի կարող կազմավորել:	Ուղղիչ հիմնարկում դատապարտյալների մշակութային, լուսավորչական, կրոնական և մարզական միավորումներն ստեղծվում են Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական օրենսգրքով սահմանված՝ դատապարտյալների ինքնագործ միավորումների հիմնական խնդիրների իրականացման նպատակով:
7.	Ամուսնության գրանցումից հետո տրվող տեսակցություններ	Կարճատև տեսակցություն:	Երկատարև տեսակցություն:

8.	Խրախուսանքի միջոցներ	<p>1) շնորհակալության հայտնում.</p> <p>2) զբոսանքի տևողության ավելացում մինչև երեք ժամ՝ մինչև քսան օր ժամկետով.</p> <p>3) նախկինում նշանակված տույժի վաղաժամկետ հանում.</p> <p>4) կիրառվող տույժի վաղաժամկետ դադարեցում:</p> <p>5) լրացուցիչ կարճատև տեսակցության տրամադրում, եթե այն չի արգելվել քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից,</p> <p>6) լրացուցիչ հեռախոսազրույցի կամ հեռախոսազրույցների տրամադրում, եթե այն չի արգելվել քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից,</p> <p>7) լրացուցիչ ծանրոց, հանձնուք կամ փաթեթ ստանալու թույլտվություն:</p>	<p>1) լրացուցիչ կարճատև կամ երկարատև տեսակցության տրամադրում, բայց տարվա ընթացքում երկու կարճատև կամ երկու երկարատև տեսակցությունից ոչ ավելի.</p> <p>2) փակ տեսակի ուղղիչ հիմնարկում պահվող դատապարտյալի զբոսանքի տևողության ավելացում մինչև երկու ժամ՝ մեկ ամիս ժամկետով.</p> <p>3) նախկինում նշանակված տույժի վաղաժամկետ հանում:</p> <p>Դատապարտյալը, որպես խրախուսանքի միջոց, կարող է ներկայացվել տեղափոխման մեկուսացվածության առավել ցածր աստիճան ունեցող ուղղիչ հիմնարկ՝ պատժի կրումը շարունակելու նպատակով:</p>
9.	Տույժի միջոցներ	<p>1) նկատողության հայտարարում.</p> <p>2) պատժախուց տեղափոխելը մինչև տասն օր, իսկ անչափահասներին՝ մինչև հինգ օր ժամկետով:</p>	<p>1) նկատողություն.</p> <p>2) խիստ նկատողություն.</p> <p>3) պատժախուց տեղափոխելը մինչև տասնհինգ օր, իսկ անչափահաս դատապարտյալին՝ մինչև տասն օր ժամկետով:</p>
10.	Տույժերը կիրառելու ժամկետները	Խախտումը հայտնաբերելուց հետո, անհապաղ, բայց ոչ ուշ քան 10 օր:	Խախտումը հայտնաբերելուց հետո, անհապաղ, բայց ոչ ուշ քան 15օր:
11.	Հանդերձանքի տրամադրումը	Կալանավորված անձինք կրում են իրենց հագուստը: Անհրաժեշտության դեպքում նրանք ապահովվում են կլիմայական պայմաններին, սեռին համապատասխան միասնական նմուշի հագուստով:	Դատապարտյալն ապահովվում է իր սեռին, տարվա եղանակին, կլիմայական պայմաններին համապատասխանող միասնական նմուշի հանդերձանքով:

12.	Լրացուցիչ վճարովի ծառայություններ	<p>1) կենցաղային իրերի վարձույթ կամ տրամադրում,</p> <p>2) լվացքատան, քիմնաքրման ծառայություններ,</p> <p>3) լրացուցիչ լոգանք ընդունելու հնարավորություն,</p> <p>4) կոշկակարի, դերձակի ծառայությունների տրամադրում:</p>	Նշված լրացուցիչ ծառայություններից դատապարտյալը չի օգտվում:
13.	Կարճաժամկետ մեկնում տրամադրելը	<p>Կալանավորված անձանց, բացառությամբ առանձնապես ծանր հանցանքի կատարման մեջ մեղադրվող անձանց, մերձավոր ազգականի մահվան կամ կյանքին սպառնացող ծանր հիվանդության, կալանավորված անձին կամ նրա ընտանիքին զգալի նյութական վնաս պատճառած տարերային աղետի դեպքում վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից կարող են տրամադրվել կարճաժամկետ մեկնումներ մինչև 7 օր տևողությամբ:</p>	<p>Դատապարտյալին, բացառությամբ առանձնապես վտանգավոր ռեցիդիվի կամ առանձնապես ծանր հանցագործության համար դատապարտվելու դեպքի, ուղղիչ հիմնարկի պետի որոշմամբ կարող է տրամադրվել կարճաժամկետ մեկնում անձնական բացառիկ հանգամանքների (մերձավոր ազգականի մահ կամ կյանքին սպառնացող ծանր հիվանդություն, տարերային աղետ, որը զգալի նյութական վնաս է պատճառել դատապարտյալին կամ նրա ընտանիքին) դեպքում, ինչպես նաև սոցիալական վերականգնման նպատակով:</p> <p>Հաշմանդամ կամ ուղղիչ հիմնարկին կից մանկատանը երեխա ունեցող դատապարտյալին կարող է տրամադրվել կարճաժամկետ մեկնում՝ երեխային մանկատանը կամ ազգականի մոտ տեղավորելու նպատակով:</p> <p>Կարճաժամկետ մեկնում տրամադրվում է մինչև յոթ օր տևողությամբ՝ չհաշված մեկնելու և վերադարձի համար անհրաժեշտ ժամանակը, որը չի կարող գերա-</p>

			զանցել երեք օրը: Սոցիալական վերականգնման նպատակով բաց ուղղիչ հիմնարկում պատիժ կրող դատապարտյալին կարճաժամկետ մեկնում կարող է տրամադրվել մինչև մեկ ամիս տևողությամբ՝ չհաշված մեկնելու և վերադարձի համար անհրաժեշտ ժամանակը, որը չի կարող գերազանցել երեք օրը:
14.	Զբոսանքը	Օրական առնվազն մեկ ժամ:	Օրական առնվազն մեկ ժամ, անչափահաս դատապարտյալ՝ օրական առնվազն երկու ժամ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի՝ պետական բյուջեի եկամուտների էական նվազեցման կամ ծախսերի ավելացման վերաբերյալ

Նախագծով առաջարկվում է կարգավորել մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելը կալանքի տակ պահելու ժամկետի հաշվակցման հետ կապված հարաբերություններ:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ հայտնում ենք, որ նախագծի ընդունման ազդեցությունը պետական բյուջեի եկամուտների վրա կլինի չեզոք:

Միաժամանակ գտնում ենք, որ Նախագծի ընդունումը կարող է հանգեցնել ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերի նվազման, որի չափը հնարավոր չէ կանխատեսել:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ
Ն Ա Խ Ա Գ Ա Հ

0095, ք.Երևան, Մ.Բաղդամյան պող.19

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏ
ՊԱՐՈՆ ՆԻԿՈԼ ՓԱՇԻՆՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն վարչապետ,

Ձեզ եմ ուղարկում Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի պատգամավոր Էդմոն Մարուքյանի կողմից օրենսդրական նախաձեռնության կարգով ներկայացված «Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագիծը (Պ-366-11.09.2018-ՊԻՄԻ-011/0):

ԱՐԱ ԲԱԲԼՈՅԱՆ

2018թ. սեպտեմբերի 11

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ
ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 2003 թվականի ապրիլի 18-ի քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ Օրենսգիրք) 69-րդ հոդվածի 3-րդ մասի «մեկ օրը հաշվելով մեկ օրվա դիմաց» բառերը փոխարինել «մեկ օրը հաշվելով մեկուկես օրվա դիմաց» բառերով:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը: Սույն օրենքն ունի հետադարձ ուժ, որը տարածվում է այն բոլոր քրեական գործերի վրա, որոնցով վերջնական պատժաչափի հաշվակցումը կատարվել է Օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ մասի գործող խմբագրությանը համապատասխան:

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

1. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 3-րդ մասն իսկզբանե ունեցել է հետևյալ տեսքը. «*Մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելը կալանքի տակ պահելու ժամկետը հաշվակցվում է ազատագրվման, կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով մեկուկես օրվա դիմաց (...):¹*»:

Սակայն 2004թ. Երրորդ գումարման Ազգային ժողովը ՀՕ-97-Ն օրենքով² փոփոխության ենթարկեց 69-րդ հոդվածի 3-րդ մասը՝ հավասարեցնելով նախնական կալանքի տակ պահելու մեկ օրն ազատագրվման և կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակվող պատիժների մեկ օրվան:

Այսինքն, դեռևս 2003թ. օրենսդիրը որդեգրել էր ավելի մարդասիրական մոտեցում ազատագրվման ձևով նշանակվող պատիժների հաշվակցման հարցում՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ նախնական կալանքը ենթադրում է ավելի խիստ մեկուսացում և պահման այլ ավելի խիստ պայմաններ: Այսպիսով, այդ մոտեցումն ավելի համահունչ էր քրեական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածով սահմանված մարդասիրության սկզբունքին:

Հայտնի փաստ է, որ քրեական գործերի քննությունը կարող է ձգվել մի քանի ամիս և ավելի, իսկ այդ ողջ ընթացքում անձը կարող է գտնվել նախնական կալանքի տակ: Ընդ որում, գաղտնիք չէ, որ ներպետական դատարանների կողմից կալանավորումը կիրառվում է որպես խափանման հիմնական միջոց՝ գրեթե ամեն անգամ բավարարելով մեղադրանքի կողմի միջնորդությունը: Այս տենդենցն այժմ էլ շարունակում է մնալ ակտուալ:

Ընթացիկ տարվա հուլիսին Ռուսաստանի Դաշնության Պետական դուման ևս ընդունել է օրենք, որով վերջնական պատժաչափը հաշվարկելիս կալանավայրում պահման մեկ օրը հավասարեցվում է ազատագրվման մեկուկես օրվան³:

Գերմանիայում կալանքի մեկ օրը համապատասխանում է ազատագրվման մեկ օրվան, սակայն հաշվի առնելով այն, որ այլ երկրներում կալանքի կամ ազատագրվման պայմանները կարող են լինել ավելի խիստ և ոչ բարվոք՝ նախատեսվում է, որ դատարանն իր հայեցողությամբ կարող է օտար երկրում կալանքի և ազատագրվման ժամկետը հաշվակցել Գերմանիայում որպես պատիժ նշանակվող ազատագրվմանը՝ ավելի մեծ (ընդ որում՝ վերին սահման չի նախատեսվում) հարաբերակցությամբ⁴:

Հոլանդիայի քրեական օրենսգիրքը սահմանում է, որ քրեական գործի քննության ընթացքում նախնական կալանքի, հոգեբուժական կամ կլինիկական հաստատությունում գտնվելու, արտասահմանում էքստրադիցիայի սպասելիս կալանքի տակ գտնվելու ժամանակահատվածը հաշվակցվում է Հոլանդիայում ազատագրվման տեսքով նշանակվող պատժին՝ առանց սահմանելու որևէ հարաբերակցություն, այսինքն՝ այստեղ ևս թողնելով դատարանի հայեցողությանը⁵:

2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության գործող խմբագրությամբ 73-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ **անձի իրավական վիճակը բարելավող օրենքները և այլ իրավական ակտերը հետադարձ ուժ ունեն, եթե դա նախատեսված է այդ ակտերով:**

¹ <http://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=22625>

² <http://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=1653>

³

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/207b91aef1e7f3c105a73b4d567ea519ee2d705b/

⁴ Գերմանիայի քրեական օրենսգրքի 51-րդ հոդված

⁵ Նիդեռլանդների Թագավորության քրեական օրենսգրքի 27-րդ և 27(a)-րդ հոդվածներ

«Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածի 6-րդ մասի սահմանմամբ՝ նորմատիվ իրավական ակտը պարունակում է անցումային դրույթներ, եթե անձի իրավական վիճակը բարելավող նորմատիվ իրավական ակտին

նախատեսվում է տալ հետադարձ ուժ, կամ անձի իրավական վիճակը բարելավող իրավական ակտին հետադարձ ուժ տալու համար անհրաժեշտ է սահմանել համապատասխան նորմեր: Այս դեպքում նորմատիվ իրավական ակտի անցումային դրույթներով սահմանվում են՝

1) նորմատիվ իրավական ակտը կամ դրա այն մասերը, որոնց տրվում է հետադարձ ուժ:

2) հետադարձ ուժ տալու իրավակարգավորումների (ժամկետների, պայմանների, անձանց շրջանակի) համար անհրաժեշտ համապատասխան նորմեր:

Ըստ այդմ, Նախագծի 2-րդ հոդվածով (անցումային դրույթ) առաջարկվում է սահմանել օրենքի հետադարձ ուժի ժամկետը, որն ընդգրկում է ընդհուպ մինչև 2004թ. հարուցված քրեական գործերը:

3. Ներկայացված նախագծի ընդունումը մի կողմից հնարավորություն կտա զգալիորեն բեռնաթափել քրեակատարողական հիմնարկները՝ մասնակիորեն լուծելով դրանց գերբեռնվածության խնդիրը: Մյուս կողմից՝ հարյուրավոր դատապարտյալների և նրանց ընտանիքների համար պատժաչափի անգամ ոչ մեծ կրճատումը պետության կողմից իրենց հանդեպ մարդասիրության լավագույն դրսևորումը կլինի:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք **ՓՈՓՈԽՎՈՂ ՀՈԴՎԱԾԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳԻՐՔ

Հոդված 69. Պատժի ժամկետները հաշվարկելը և պատիժը հաշվակցելը

1. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու, կարգապահական գումարտակում պահելու, ազատագրկման ժամկետները հաշվարկվում են ամիսներով և տարիներով:

Հանրային աշխատանքների ժամկետը հաշվարկվում է ժամերով: Կալանքի ժամկետը հաշվվում է օրերով և ամիսներով:

2. Սույն հոդվածի առաջին մասում նշված պատիժները փոխարինելիս կամ գումարելիս, ինչպես նաև պատիժը հաշվակցելիս ժամկետները կարող են հաշվարկվել օրերով:

3. Մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելը կալանքի տակ պահելու ժամկետը հաշվակցվում է ազատագրկման, կարգապահական գումարտակում պահելու ձևով նշանակված պատժին՝ մեկ օրը հաշվելով **մեկուկես** օրվա դիմաց, իսկ հանրային աշխատանքների դեպքում՝ մեկ օրը երեք ժամի դիմաց:

4. Մինչև դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելը կալանքի տակ պահելու կամ այլ պետությունում կատարած հանցանքի համար դատարանի դատավճռով ազատագրկման ձևով նշանակված պատիժը կրելու ժամանակ սույն օրենսգրքի 16-րդ հոդվածի հիման վրա անձին հանձնելու դեպքում մեկ օրը հաշվարկվում է մեկ օրվա դիմաց:

5. Մինչև դատական քննությունը կալանքի տակ գտնվող անձի նկատմամբ տուգանքի, որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելու ձևով պատիժ նշանակելիս դատարանը, հաշվի առնելով կալանքի տակ պահելու ժամկետը, մեղմացնում է նշանակված պատիժը կամ լրիվ ազատում պատիժը կրելուց:

6. Հանցանքը կատարելուց հետո հոգեկան հիվանդությամբ հիվանդացած անձի նկատմամբ բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցները կիրառելու ժամկետը հաշվակցվում է պատժի ժամկետին:

(69-րդ հոդվածը փոփ. 09.06.04 ՀՕ-97-Ն, 01.06.06 ՀՕ-119-Ն)